

Εθελοντισμός

Πολιτικές για την απασχόληση και τον εθελοντισμό ατόμων της τρίτης ηλικίας

Πανεπιστήμιο Πατρών-Απρίλιος 2023

Έννοια και σημασία συνταξιοδότησης

Η συνταξιοδότηση μπορεί να έχει τουλάχιστον δύο βασικές έννοιες.

Για το άτομο, σημαίνει αποχώρηση από το επάγγελμά του είτε για να απολαύσει περισσότερο ελεύθερο χρόνο είτε για να αντιμετωπίσει προβλήματα υγείας.

Για τον εργοδότη, η συνταξιοδότηση σημαίνει την απομάκρυνση ή την αποχώρηση από τη θέση εργασίας κάποιου που δικαιούται να συνταξιοδοτηθεί.

Επιπτώσεις συνταξιοδότησης

- ▶ Κοινωνικός αντίκτυπος
- ▶ Ψυχολογικός αντίκτυπος
- ▶ Οικονομικός αντίκτυπος

Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους συνταξιούχους

► European Pillar of Social Rights

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων (EPSR) υπεγράφη από κοινού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή το 2017. Στόχος του είναι η ενίσχυση του κοινωνικού κεκτημένου και η παροχή αποτελεσματικότερων δικαιωμάτων στους πολίτες.

Ο πυλώνας βασίζεται σε 20 βασικές αρχές, οι οποίες διαρθρώνονται γύρω από τρεις κατηγορίες:

1. Ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας
2. Δίκαιες συνθήκες εργασίας
3. Κοινωνική προστασία και ένταξη

Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους συνταξιούχους

► EU Pension Policy

Το 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε έκθεση σχετικά με τις επιπτώσεις της δημογραφικής αλλαγής, στην οποία παρουσιάζονται τα βασικά στοιχεία της δημογραφικής αλλαγής και οι πιθανές επιπτώσεις της. Το 2021, η Επιτροπή δημοσίευσε την Πράσινη Βίβλο για τη γήρανση, η οποία αποτελεί το πρώτο αποτέλεσμα της έκθεσης του 2020 και σκοπός της είναι να ξεκινήσει μια ευρεία πολιτική συζήτηση για τις επιλογές σχετικά με τον τρόπο πρόβλεψης και αντιμετώπισης των προκλήσεων και των ευκαιριών που φέρνει η γήρανση.

Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους συνταξιούχους

► High Level Group of Experts on Pensions

Το 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση για τη σύσταση μιας ομάδας εμπειρογνομώνων υψηλού επιπέδου (HLG) για τις συντάξεις, μιας συμβουλευτικής ομάδας που αποτελείται από τρία μέλη που εκπροσωπούν τους ενδιαφερόμενους φορείς στον τομέα των συντάξεων, τέσσερις ακαδημαϊκούς, τους κοινωνικούς εταίρους σε επίπεδο ΕΕ, την ΕΙΟΡΑ (European Insurance and Occupational Pensions Authority - Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Δράσεις για συνταξιούχους στη Γερμανία

Η Γερμανία πραγματοποιεί αρκετές δράσεις για τους συνταξιούχους.

- **Train the Trainer - Qualification of Digital Topic Champions for Older People in North Rhine-Westphalia**

Έργο για την αύξηση της ψηφιακής ένταξης των ηλικιωμένων έτσι ώστε να χρησιμοποιούν με ασφάλεια το διαδίκτυο, τα κοινωνικά δίκτυα και τα smartphones.

Οι ηλικιωμένοι εκπαιδεύονται και στη συνέχεια βοηθούν άλλους ηλικιωμένους να είναι ψηφιακά παρόντες και να μπορούν να συμμετέχουν. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι όλες οι ηλικιακές ομάδες της κοινωνίας μας συμμετέχουν στον ψηφιακό μετασχηματισμό και ότι κανείς δεν μένει πίσω.

Δράσεις για συνταξιούχους στη Γερμανία

Το έργο **Silbernetz (Ασημένιο Δίκτυο)** δημιουργήθηκε στο Βερολίνο το 2017 για την καταπολέμηση της μοναξιάς στην τρίτη ηλικία.

Οι άνθρωποι μπορούν να καλέσουν δωρεάν τη γραμμή και να συνομιλούν τακτικά με τους φίλους του Silver Net για να βρουν διέξοδο από την απομόνωση και τη μοναξιά.

Δράσεις για συνταξιούχους στη Γερμανία

► Πρόγραμμα Healthy and active ageing

Η περιγραφόμενη παρέμβαση είναι μια στρατηγική για την ενεργό και υγιή γήρανση, η οποία αναπτύχθηκε, οργανώθηκε και συντονίστηκε από το Ομοσπονδιακό Κέντρο Αγωγής Υγείας της Γερμανίας.

Οι στόχοι είναι: η διατήρηση και υποστήριξη των σωματικών, ψυχολογικών και γνωστικών δεξιοτήτων, η διατήρηση και υποστήριξη ενός ενεργού, αυτόνομου, κοινωνικά ολοκληρωμένου και αυτο-υπεύθυνου υγιούς τρόπου ζωής, η παράταση του χρόνου ζωής μέχρι την ανάγκη για φροντίδα.

Πρόγραμμα Let us be active (Εσθονία - Φινλανδία - Λετονία)

Το έργο «**Let us be active!**» αποσκοπεί στη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και της μοναξιάς μεταξύ των ηλικιωμένων στην Εσθονία, τη Φινλανδία και τη Λετονία μέσω της συμμετοχής τους σε εθελοντική εργασία.

Ο πληθυσμός των ατόμων σε ηλικία συνταξιοδότησης αυξάνεται και η μοναξιά επηρεάζει αρνητικά τη συνολική υγεία και ευημερία τους. Η ιδέα ήταν να αναπτυχθεί ένα πρόγραμμα που θα επιτρέπει στους ηλικιωμένους να παραμένουν ενεργοί και να συμμετέχουν στις κοινότητές τους μέσω εθελοντικής εργασίας.

Διοργανώνονται εργαστήρια, συναντήσεις και εκδηλώσεις για ηλικιωμένους, εργαζόμενους στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικούς λειτουργούς για την ανάπτυξη της νέας μορφής εθελοντικών δραστηριοτήτων.

Παράλληλα, υπάρχει η πλατφόρμα πληροφόρησης σε κάθε πόλη, την οποία θα διαχειρίζονται οι ίδιοι οι ηλικιωμένοι.

Απασχόληση συνταξιούχων στη Γαλλία

Έχουν θεσπιστεί διάφορα ειδικά μέτρα και σχέδια για τους ηλικιωμένους, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει η ομάδα αυτή στην αγορά εργασίας. Τα μέτρα στόχευαν κυρίως στην εισαγωγή ευελιξίας στη σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου που χρησιμοποιείται ως παραδοσιακό μέσο μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου.

- ▶ Senior CDD (σύμβαση ορισμένου χρόνου): η σύμβαση αυτή δημιουργήθηκε για να ενθαρρύνει τους αιτούντες εργασία που βρίσκονται κοντά στην ηλικία συνταξιοδότησης να επιστρέψουν στην εργασία, ώστε να μπορέσουν να συμπληρώσουν τα δικαιώματά τους για να επωφεληθούν από πλήρη σύνταξη.
- ▶ PEC14: επιδοτούμενη σύμβαση που προορίζεται για άτομα με δυσκολίες πρόσβασης στην απασχόληση.
- ▶ Professionalisation contract: σύμβαση που υπογράφεται μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου και επιτρέπει στον τελευταίο να αποκτήσει ένα επαγγελματικό προσόν (δίπλωμα, τίτλο, πιστοποιητικό επαγγελματικής εξειδίκευσης) αναγνωρισμένο από το κράτος και/ή τον τομέα.

Ευρωπαϊκό Έτος Ενεργού Γήρανσης και Αλληλεγγύης μεταξύ των Γενεών

Το 2012 καθιερώθηκε ως Ευρωπαϊκό Έτος Ενεργού Γήρανσης και Αλληλεγγύης μεταξύ των Γενεών «ΕΥ2012».

Η ενεργός γήρανση είναι -σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ)- η διαδικασία βελτιστοποίησης των ευκαιριών για υγεία, συμμετοχή και ασφάλεια με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής καθώς τα άτομα γερνούν.

Η ενεργός γήρανση επιτρέπει στους ανθρώπους να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους για σωματική, κοινωνική και ψυχική ευημερία καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους και να συμμετέχουν στην κοινωνία, παρέχοντάς τους παράλληλα επαρκή προστασία, ασφάλεια και φροντίδα όταν τη χρειάζονται.

Ευρωπαϊκό Έτος Ενεργού Γήρανσης και Αλληλεγγύης μεταξύ των Γενεών

Οι στόχοι του ΕΥ2012 επιτεύχθηκαν με δράσεις όπως:

Συνέδρια, εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες, με την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων - ενημερωτικές, προωθητικές και εκπαιδευτικές εκστρατείες, με χρήση πολυμέσων - ανταλλαγή πληροφοριών, εμπειριών και ορθών πρακτικών, για παράδειγμα μέσω δικτύων ενδιαφερόμενων φορέων- και έρευνα και έρευνες σε ενωσιακή, εθνική ή περιφερειακή κλίμακα και διάδοση των αποτελεσμάτων.

Όλες αυτές οι δραστηριότητες έπρεπε να περιλαμβάνουν όλες τις γενιές, να λαμβάνουν υπόψη την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου και - εφόσον απευθύνονται στο ευρύτερο κοινό - να είναι εύκολα προσβάσιμες (συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία).

Ευρωπαϊκό Έτος Ενεργού Γήρανσης και Αλληλεγγύης μεταξύ των Γενεών

Κατά τη διάρκεια του 2012, καταγράφηκαν 748 πρωτοβουλίες σε μια ειδικά δημιουργημένη βάση δεδομένων, η οποία είναι διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο του ΕΥ2012.

585 από αυτές χαρακτηρίστηκαν ως εθνικές πρωτοβουλίες και 163 ως διακρατικές.

Ευρωπαϊκό Έτος Ενεργού Γήρανσης και Αλληλεγγύης μεταξύ των Γενεών

Στόχοι:

- ▶ Αύξηση της γενικής ευαισθητοποίησης σχετικά με την αξία της ενεργού γήρανσης, εξασφάλιση της υψηλής θέσης της στην πολιτική ατζέντα, προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών και κινητοποίηση του δυναμικού των ηλικιωμένων.
- ▶ Τόνωση της συζήτησης, της ανταλλαγής πληροφοριών και της αμοιβαίας μάθησης, ώστε να προωθηθούν οι πολιτικές για την ενεργό γήρανση, να εντοπιστούν και να διαδοθούν οι ορθές πρακτικές και να ενθαρρυνθεί η συνεργασία.
- ▶ Δημιουργία ενός "πλαισίου δέσμευσης και συγκεκριμένης δράσης", το οποίο θα οδηγήσει σε καινοτόμες λύσεις και μακροπρόθεσμες στρατηγικές.
- ▶ Προώθηση δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην καταπολέμηση ή την υπέρβαση των διακρίσεων, των στερεοτύπων και των εμποδίων που σχετίζονται με την ηλικία.

Εθελοντισμός και τρίτη ηλικία στην Αμερική

Το 2009, ο Πρόεδρος Barack Obama υπέγραψε το νόμο “Edward M. Kennedy Serve America Act”, ο οποίος στόχευε στην αύξηση των ευκαιριών εθελοντικής υπηρεσίας για τους ηλικιωμένους.

Πολλοί άνθρωποι μπαίνουν στον επίσημο εθελοντισμό μέσω συλλόγων, εκκλησιών ή άλλων οργανώσεων των οποίων είναι μέλη, επομένως οι "ενταγμένοι" είναι πιο πιθανό να γίνουν εθελοντές.

Τα άτομα που ασκούν ενεργά τη θρησκεία τους είναι πολύ πιο πιθανό να προσφέρουν εθελοντική εργασία από τα άτομα που δεν το κάνουν. Πράγματι, η βοήθεια σε εκκλησιαστικές δραστηριότητες είναι ένας από τους πιο συνηθισμένους τρόπους εθελοντισμού των ηλικιωμένων, στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Εθελοντισμός και τρίτη ηλικία στην Αμερική

Πρόγραμμα Experience Corps (EC)

Το πρόγραμμα EC συνδυάζει ηλικιωμένους εθελοντές με δημοτικά σχολεία όπου χρησιμεύουν ως δάσκαλοι και μέντορες για τους μαθητές.

Το πρόγραμμα στοχεύει στην επίτευξη μιας «κρίσιμης μάζας» εθελοντών στα σχολεία ώστε να επιτευχθούν σημαντικές βελτιώσεις στις ακαδημαϊκές επιδόσεις, στη σχολική ατμόσφαιρα, στη διατήρηση των εκπαιδευτικών και στη συμμετοχή της κοινότητας/των γονέων.

Οι εθελοντές Experience Corps προσλαμβάνονται από γειτονιές κοντά στα σχολεία με χαμηλές επιδόσεις που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Τείνουν να είναι χαμηλότερου εισοδήματος, λιγότερο μορφωμένοι και μη λευκοί - άτομα που συνήθως έχουν λιγότερες πιθανότητες να προσφέρουν εθελοντική εργασία.

Το έργο «Αειθαλεία: Ολιστικό πρόγραμμα για τον εθελοντισμό ατόμων τρίτης ηλικίας και την ενεργή συμμετοχή τους στα κοινά» υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Active citizens fund, με φορέα υλοποίησης την ΑμΚΕ ΕΛΙΞ – Προγράμματα Εθελοντικής Εργασίας και εταίρους το Πανεπιστήμιο Πατρών, την ΠΡΟΟΨΙΣ Σύμβουλοι Επιχειρήσεων Α.Ε. και την ΟΤΕAcademy.

Το πρόγραμμα Active citizens fund, ύψους € 13,5 εκ., χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία και είναι μέρος του χρηματοδοτικού μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) περιόδου 2014 – 2021, γνωστού ως ΕΕΑ Grants. Το πρόγραμμα στοχεύει στην ενδυνάμωση και την ενίσχυση της βιωσιμότητας της κοινωνίας των πολιτών και στην ανάδειξη του ρόλου της στην προαγωγή των δημοκρατικών διαδικασιών, στην ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τη διαχείριση της επιχορήγησης του προγράμματος Active citizens fund για την Ελλάδα έχουν αναλάβει από κοινού το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το SolidarityNow.»